

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара
Економічний факультет
Кафедра банківської справи

БЕЗПЕКА БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Програма
вибіркової навчальної дисципліни
підготовки бакалаврів
напряму 6.030508 «Фінанси і кредит»
(ПП 5.2.2в)

Дніпропетровськ
2016 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Шевцова Олена Йосипівна, доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри банківської справи.

Шкут Ольга Сергіївна, старший викладач кафедри банківської справи.

Обговорено та схвалено науково-методичною комісією за напрямом
підготовки «Фінанси і кредит»

«30» травня 2016 року, протокол № 10

ВСТУП

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Безпека банківської діяльності» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напряму 6.030508 Фінанси і кредит.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є діяльність та механізм забезпечення безпеки використання ресурсів та функціонування банківських установ.

Міждисциплінарні зв'язки: Дисципліна «Безпека банківської діяльності» займає значне місце у системі дисциплін, які формують профіль бакалаврів з напряму підготовки «Фінанси і кредит» і базується на знаннях та навичках, отриманих при вивченні дисциплін «Банківські операції», «Безпека життєдіяльності», «Менеджмент», «Банківська система», «Фінансовий ринок», «Фінансовий контроль», тощо.

Програма навчальної дисципліни «Безпека банківської діяльності» складається з таких змістових модулів:

1. Економічне значення та організаційні засади забезпечення безпеки банківської діяльності.
2. Система безпеки банківської діяльності.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Безпека банківської діяльності» є забезпечення придбання студентами знань та навиків щодо фундаментальних та практичних питань теорії та практики забезпечення фінансово-економічної безпеки існування, функціонування та ефективного розвитку банківської установи.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Безпека банківської діяльності» є: сформувати у студентів теоретичну та методологічну базу, необхідну для подальшого оволодіння практикою забезпечення безпеки банківської діяльності.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- елементи методології охорони безпеки у банку;
- елементи організації оптимального режиму роботи банківської установи ;
- методи наукових досліджень процесів, що сприяють сталому існуванню фінансового інституту;

вміти:

- в процесі вивчення статистико-економічних інформаційних масивів давати обґрунтовану характеристику щодо стратегії та тактики процесу забезпечення фінансово-економічної безпеки банку;
- формувати цілі та задачі системи безпеки у банку;
- розробляти теоретичні передумови оптимального використання ресурсів фінансового середовища;

- планувати та проводити роботу щодо поліпшення системи безпеки;
- зіставляти результати, формувати висновки дослідження;
- давати оцінку ефективності заходів щодо безпеки в банківській установі;
- оформляти результати дослідження, складати звіт;
- ідентифікувати загрози безпеки банківської діяльності;
- вміти застосовувати порядок проведення фінансового моніторингу на рівні Національного банку України та в банківських установах.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 108 годин / 3 кредити ECTS.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ЕКОНОМІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 1. Основні поняття, принципи та задачі курсу, законодавчі основи

Зміст, визначення, загальна характеристика, поняття, цілі та методи курсу.

Предмет курсу. Об'єкт курсу. Місце серед інших учбових дисциплін та наук.

Законодавчі та нормативні акти з безпеки фінансової діяльності.

Тема 2. Безпека комерційного банку в системі економічної безпеки держави

Концепція національної безпеки України та Конституція України про економічну безпеку країни. Зміст та сутність економічної безпеки. Динаміка розвитку процесів у соціально-економічній сфері. Фінансова безпека як складова економічної безпеки країни. Фінансова безпека України і глобалізація фінансових процесів.

Поняття фінансової безпеки. Багаторівневність фінансової безпеки. Класифікація загроз фінансовій безпеці країни.

Формування системи фінансової безпеки. Елементи системи фінансової безпеки. Класифікація видів фінансової безпеки.

Система банківської безпеки.

Фінансова безпека банків. Загрози фінансовій безпеці банку. Внутрішні загрози. Зовнішні загрози. Державні та суспільні об'єднання та формування щодо проблем безпеки банків. Банківський нагляд. Функції НБУ. Внутрішній аудит. Світові стандарти внутрішньої організації. Протиправні дії та боротьба з шахрайством у банківській діяльності. Асоціація співробітників служб безпеки банків України.

Індикатори фінансової безпеки. Індикатори фінансової безпеки банківської системи.

Тема 3. Комерційна таємниця та організаційні основи її захисту

Державна таємниця та її захист.

Комерційна таємниця та секрети щодо іноземного досвіду.

Інформація, що відноситься до комерційної таємниці. Методика віднесення інформації до комерційної таємниці.

Організаційні основи СББ. Структура служби безпеки. Функції по захисту комерційної тайни. Функції по забезпеченню захисту майна банку. Функції по забезпеченню захисту персоналу банку.

Тема 4. Організаційно-правові основи безпеки банківської діяльності в Україні

Нормативно-правові умови організації безпеки банківської діяльності в Україні. Законодавство України, яке регламентує діяльність банків щодо забезпечення їх безпеки на ринку банківських послуг. Регулювання безпеки банківської діяльності. Нормативна база банків з безпеки їх діяльності.

Юридична практика по забезпеченню безпеки діяльності банків України. Використання норм права у боротьбі банків з недобросовісною конкуренцією. Забезпечення захисту таємниць банку шляхом використання законодавства про інформацію. Об'єктивні причини появи таємниць банку. Правове регулювання захисту таємниць банку.

Тема 5. Здійснення фінансового моніторингу в банківських установах

Передумови виникнення і потреба створення системи фінансового моніторингу в Україні. Фінансовий моніторинг у системі економічних категорій: сутність, значення та його складові. Внутрішній фінансовий моніторинг як складова системи контролю за легалізацією доходів, одержаних злочинним шляхом. Політика "Знай свого клієнта". Міжнародні стандарти політики „Знай свого клієнта”.

Правове регулювання системи контролю за легалізацією доходів, одержаних злочинним шляхом. Внутрішньо державна система фінансового моніторингу. Завдання та функції суб'єктів фінансового моніторингу. Порядок проведення фінансового моніторингу на рівні Національного банку України. Організація внутрішнього фінансового моніторингу в банківських установах.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. СИСТЕМА БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 6. Аналіз злочинних посягань проти банківської безпеки

Злочини проти майна банка. Протизаконне заволодіння майном банка шляхом обману чи зловживання довірою. Розкрадання майна у сфері обігу платіжних коштів. Розкрадання та протизаконне використання касової готівки. Злочини проти порядку економічної діяльності банку.

Злочини проти порядку функціонування банку. Зловживання повноваженнями. Комерційний подкуп. Протиправні посягання на інформацію конфіденційного характеру. Протиправні посягання у сфері

комп'ютерної інформації банку. Протиправні посягання на кадрове забезпечення банку. Протиправне посягання на нематеріальні активи банку.

Тема 7. Безпека комп'ютерних систем

Методологія захисту автоматизованих систем обробки інформації(АСОІ).

Етапи побудови системи захисту АСОІ. Класифікація безпеці АСОІ. Аналіз ризику і складання планів. Політика безпеки. Оцінка безпеки системи. Управління захистом АСОІ. Безпека комп'ютерних мереж.

Електронні платежі: організація захисту.

Особливості захисту інформації в електронних банківських системах. Обмін електронними даними. Захист міжнародних платежів. Персональні платежі та їх захист.

Тема 8. Система банківської безпеки (СББ): технічні засоби захисту

Зони охорони будинку.

Засоби та методи захисту.

Телевізійні системи контролю.

Охоронно-сискна апаратура.

Система організації та контролю доступу.

Тема 9. Особливості роботи з персоналом, що володіє конфіденційною інформацією

Персонал як основний фактор втрат конфіденційної інформації.

Методи отримання цінної інформації у персоналу.

Особливості приймання та перевodu співпрацівників на роботу що пов'язана з володінням конфіденційної інформації

Доступ персоналу до конфіденційних матеріалів, документів та баз даних.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Навчальна та довідкова

1. М. І. Зубок. Безпека банківської діяльності: Навч. Посібник. – К.: КНЕУ, 2002. – 190 с.
2. Стрельбицька Л.М., Стрельбицький М.П. Основи безпеки банківської системи України та банківської діяльності: Монографія. – К.: Кондор, 2004. – 600 с.
3. Зубок М., Ніколаєва Л. Організаційно-правові основи безпеки банківської діяльності в Україні. К. 2000.
4. О. Клеков. Банківська безпека. К. 1997.
5. В. Ярочкин. Служба безпеки комерческого підприємства. М. 1995.
6. А. Чернявский. Промышленный шпионаж и безопасность предпринимательства. К. 1994 .
7. Принципы безопасности банка и банковского бизнеса в России. М. 1997.

8. Зубок Н., Спектор В., Воронин Ю. Правовые основы охранной деятельности в Украине. К. 1999.
9. Саниахметова Н. Правовий захист підприємництва в Україні. К. 1999.
10. Котовенко И. Безопасность кредитной деятельности банка. К. 1997.
11. Попович В. Банк-фірма. Проблеми економічної злочинності. К. 1995.
12. Попович В., Степаненко А. Управление кредитными рисками заемщика, кредитора, страховщика. К. 1996.
13. Сабуев Р., Шраер Д., Яськова Н. Экономическая преступность в финансово-кредитной системе. М. 2000 .
14. Правові основи захисту банківської системи від злочинних посягань. К. 1998.
15. Курилин Б. Безопасность банковских операций. Оценка и минимизация рисков. К. 1995.
16. Вертузаєв М., Ільницький А., Юрченко О. Попередження кримінального використання пластикових платіжних засобів. К. 2000.
17. Барановський О.І. Фінансова безпека, К,1999
18. Бюллетень НБУ, № 12, 2008
19. Винников А.С. Банк России и банковская безопасность, М, 1997
20. Пастернак-Тарушенко Г. Економічна безпека держави, К, 1996
21. Герасименко В.А., Гришаев С.П. Основы защиты коммерческой информации и интеллектуальной собственности, М.,1991
22. Коммерческая тайна предприятия/ под ред А.Н.Трунова, М.,1993
23. Организация и современные методы защиты информации/ под ред Диева С.И., М.,1998.
24. Барановський О. Боротьба з "відмиванням" грошей у банківському секторі економіки // Вісник Національного банку України (укр.).- 2002.- № 5.- С.10-17.
25. Боброва А.В. Создание системы финансового мониторинга // Проблемы теории и практики управления (рус.).- 2006.- № 3.- С.36-46.
26. Бондар Н., Остапчук Я. Боротьба з тіньовим капіталом шляхом скорочення позабанківського обігу грошей // Економіка. Фінанси. Право (укр.).- 2001.- № 9.- С.3-8.
27. Бриков В. Проблеми інформаційного забезпечення боротьби з відмиванням брудних грошей // Підприємництво, господарство і право (укр.).- 2002.- № 12.- С.77-79.
28. Бутузов В.М., Андрущенко І.Г. Доцільність створення та перспективи розвитку підрозділів фінансової розвідки в Україні // Актуальні проблеми економіки (укр.).- 2002.- № 6.- С.10-14.
29. Галиць О. Проблемні аспекти боротьби з відмиванням грошей // Вісник Національного банку України (укр.).- 2002.- № 10.- С.51-54.
30. Дмитричова О. Закон подвійного призначення // www.zn.kiev.ua/nn/show/419/36793/.
31. Ільїна А.П. FATF уповноважена рекомендувати // www.zn.kiev.ua.

- 32.Коваленко В.В. Фінансовий моніторинг/ навчальний посібник. – Суми: Видавничо-виробниче підприємство «Мрія-1», 2005. – 120с.
- 33.Кравченко Т.Г. Підходи до розрахунку і прогнозування тіньової економічної діяльності в Україні // Регіональна економіка (укр.).- 2001.- № 1.- С.77-83.
- 34.Кротюк В.Л., Карманов Є.В. Деякі аспекти правового регулювання боротьби з відмиванням грошей у банківській системі // Вісник Національного банку України (укр.).- 2002.- № 9.- С.26-32.
- 35.Кузьменко Е.С. Экономические преступления и банковская система Украины // Актуальні проблеми економіки (укр.).- 2003.- № 2.- С.8-15.
- 36.Куканова А.М. Тіньова економічна діяльність, її прояви та вплив на суспільство // Финансовая консультация (рус.).- 2001.- № 21.- С.86-90.
- 37.Левченко З. Відмивання "брудних" грошей і боротьба з ним // Цінні папери України (укр.).- 2002.- № 39.- С.10-12.
- 38.Методичні рекомендації з питань розробки банками України програм з метою протидії легалізації (відмивання) грошей, отриманих злочинним шляхом: Постанова Правління НБУ від 30.04.2001р. за №164 // www.rada.gov.ua
- 39.Новоселецька О. "За" і "проти" легалізації тіньової економіки // Економіка. Фінанси. Право (укр.).- 2000.- № 12.- С.26-28.
- 40.Озерський І. Місце тіньової економіки у сучасному економічному середовищі // Економіка. Фінанси. Право (укр.).- 2003.- № 6.- С.25-29.
- 41.Осипов С.К., Гамза В.А. Организационно-правовые проблемы противодействия легализации (отмыванию) денежных средств, полученных преступным путем // Финансы и кредит (рус.).- 2002.- № 19.- С.2-8.
- 42.Перевозняк А. НБУ виявив нові схеми відпливу капіталу // Галицькі контракти. – 2003. - № 21. – С. 12 – 14.
- 43.Поліщук А.Г. Тіньова економіка і зовнішньоекономічна діяльність // Финансовая консультация (рус.).- 2000.- № 39.- С.52-56.
- 44.Пуховкіна М.Ф., Остапіншин Т.П., Білошапка В.С. Центральний банк і грошово-кредитна політика: Навчально-методичний посібник. - 2е вид., перероб. і доп.- К.: КНЕУ, 2003.- 180 с.
- 45.Романченко О. Відмивання брудних грошей як злочин // Вісник Національного банку України. – 2003. - № 9. – С. 42-46.
- 46.Росоляк О. Фінансовий моніторинг: історія розвитку та досвід запровадження в Україні // Підприємництво, господарство і право (укр.).- 2005.- № 11.- С.30-33.
- 47.Скрипник А., Дудко В. Оцінка тіньового сектору економіки України // Вісник Національного банку України (укр.).- 2000.- № 4.- С.16-19.
- 48.Сокольвак Н.М. Аналіз ситуації та механізму поширення тіньової економіки в Україні // Финансовая консультация (рус.).- 2001.- № 15.- С.105-107.

49. Степаненко А. Боротьба з "відмиванням" грошей у банківському секторі економіки // Банківська справа (укр.).- 2003.- № 5.- С.3-11.
50. Структура процесса отмывания денег, полученных преступным путем // Финансовая консультация (рус.).- 2003.- № 7. – С. 15-24.
51. Типові схеми відмивання коштів, набутих злочинним шляхом, та механізми їх виявлення.// www/sdfm.gov.ua/content/File.
52. Тосунян Г.А., Викулин А.Ю. Противодействие легализации (отмывания) денежных средств в финансово-кредитной системе: Опыт, проблемы, перспективы: Учебно-практическое пособие. - М.: Дело, 2001.- 256 с.
53. Файер Д. Легализация теневого капитала - стратегический путь к развитию // Фондовый рынок (укр.).- 2001.- № 2.- С.18-20.
54. Черниш О.М. Проблеми боротьби з відмиванням грошей та впливом капіталу України в тіньовий сектор економіки та за кордон // Формування ринкових відносин в Україні (укр.).- 2003.- № 12.- С.111-114.
55. Шевченко С. В Україні запрацювала фінансова розвідка // Галицькі контракти. – 2003. - № 23. – С. 10 – 12.
56. Шелудько М.Н. Проблема тіньової економіки в Україні // Фінанси України (укр.).- 2002.- № 9.- С.80-87.
57. Щербакова О. Світовий досвід боротьби з відмиванням грошей // Вісник Національного банку України. – 2003. - №5. – С. 52-55.

2. Нормативна та інструктивна

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 17.12.2000 р. № 2121-III із змінами і доповненнями // www.rada.gov.ua.
2. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 р. №679 – XIV // Відомості Верховної Ради України . – 1999. - №29. – С. 238.
3. Закон України «Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб» від 20.09.2001 р. №2740 — III // Додаток до журналу «Вісник НБУ». Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності.—2001.—Вил. 11.—С.3—13.
4. Закон України “Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції в підприємницькій діяльності” – 1992.
5. Закон України “Про захист від недобросовісної конкуренції” – 1997.
6. Закон України “Про інформацію” - 1992р.
7. Інструкція про касові операції в банках України: Затв. Пост. Правл. НБУ від 14.08.2003 р. №337 // www.liga.kiev.ua.
8. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Затв. Пост. Правл. НБУ від 29.03.2001 р. №135 // Українська інвестиційна газета. Нормативна база. —12.06.2001.-№24. — С. 10—30.
9. Інструкція про міжбанківський переказ грошей в Україні: Затв. Пост. Правл. НБУ від 17.03.2004 р. № 110 // www.bank.gov.ua.
10. Інструкція про переміщення валюти України, іноземної валюти, банківських металів і платіжних карток через митний кордон України, затв. Пост. Правл. НБУ від 12.07.2000 р. № 283 (зі змінами та доповненнями) // www.bank.gov.ua.

11. Інструкція про порядок відкриття банками рахунків у національній та іноземній валюті: Затв. Пост. Правл. НБУ від 05.12.2001 р. №500 із зм. і доп. // Бюлетень систематизованого законодавства України. — 2002.— №2.— ст. 44.
12. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Затв. пост. Правл. НБУ від 28.08.2001 р. №368 із зм. і доп. // Бюлетень систематизованого законодавства України (далі — БСЗУ). — Сер. 3: Податки. Фінанси. Цінні папери. — 2002. — №2. — С. 33—99.
13. Положення «Про валютний контроль», затверджене Постановою Правління НБУ.
14. Положення про порядок здійснення банками операцій з векселями в національній валюті на території України: Затв. пост. Правл. НБУ від 16.12.2002 р. № 508 // www.bank.gov.ua.
15. Положення «Про порядок формування обов'язкових резервів для банків України» від 27.06.2001 р. №244 із зм. і доп. // БСЗУ. — Сер. 3. — 2001.— №8.—С. 63—71.
16. Методичні рекомендації з питань розробки банками України програм з метою протидії легалізації (відмивання) грошей, отриманих злочинним шляхом: Постанова Правління НБУ від 30.04.2001р. за №164 // www.rada.gov.ua
17. Положення про оформлення та подання клієнтами платіжних доручень в іноземній валюті, заяв про купівлю або продаж іноземної валюти до уповноважених банків і інших фінансових установ та порядок їх виконання, затверджено Постановою Правління НБУ від 04.06.2003р. № 225 // www.rada.gov.ua
18. Положення про порядок накладання адміністративних штрафів, затверджено Постановою Правління НБУ від 21.05.2003р. № 211 // www.rada.gov.ua
19. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) грошей, отриманих злочинним шляхом: Закон України від 23.12.2002 р. № 25-111 // www.rada.gov.ua
20. Про затвердження Складу реквізитів та структури файлів інформаційного обміну між спеціально уповноваженим органом виконавчої влади з питань фінансового моніторингу та банками (філіями): Постанова Правління НБУ від 04.06.2003 р. № 233 // www.rada.gov.ua
21. Про здійснення банками фінансового моніторингу: Положення затверджено Постановою Правління НБУ від 14.05.2003р. № 189 // www.rada.gov.ua
22. Положення про оформлення та подання клієнтами платіжних доручень в іноземній валюті, заяв про купівлю або продаж іноземної валюти до уповноважених банків і інших фінансових установ та порядок їх виконання, затверджено Постановою Правління НБУ від 04.06.2003р. № 225 // www.rada.gov.ua

23. Положення про порядок накладання адміністративних штрафів, затверджено Постановою Правління НБУ від 21.05.2003р. № 211 // www.rada.gov.ua

3. Методична

1. Методичні рекомендації з питань розробки банками України програм з метою протидії легалізації (відмивання) грошей, отриманих злочинним шляхом: Постанова Правління НБУ від 30.04.2001р. за №164 // www.rada.gov.ua
2. Про здійснення банками фінансового моніторингу: Положення затверджено Постановою Правління НБУ від 14.05.2003р. № 189 // www.rada.gov.ua
3. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні. Затверджено Постановою Правління Національного банку України 28.08.2001 N 368.
4. Методичні вказівки до проведення практичних занять з дисципліни “Банківська безпека”.
5. Завдання тестового контролю з дисципліни “ Банківська безпека ”.

3.4. Інформаційні ресурси:

1. Нормативна база (будь-які правові пошукові системи, включно системи, що розташовані на офіційних сайтах в мережі Інтернет відповідних органів).
2. Офіційний сайт Національної бібліотеки ім. Вернадського – www.biblvernad.org.ua.
3. Офіційний сайт Національного банку України – www.bank.gov.ua.

4. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Підсумкова атестація з навчальної дисципліни «Безпека банківської діяльності» – залік.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Діагностика знань студентів здійснюється з допомогою:

- поточних контрольних робіт;
- поточного тестування;
- оцінювання індивідуального завдання.

Критерії успішності

Оцінки «відмінно» заслуговує студент (студентка), який (яка) виявив (виявила) всебічні, системні й глибокі знання навчального матеріалу і вміння вільно виконувати передбачені програмою завдання, ознайомлений (ознайомлена) з основною і додатковою літературою. Зазвичай, оцінка

«відмінно» ставиться студентам, які засвоїли основні поняття та принципи сучасної економічної теорії, вільно оперують економічними категоріями та інтерпретують графічні економічні моделі, усвідомлюють зв'язки між основними економічними явищами та процесами, творчо та коректно використовують їх при розв'язанні задач.

Оцінки «добре» заслуговує студент (студентка), який (яка) виявив (виявила) повне знання навчального матеріалу, успішно виконав (виконала) передбачені програмою завдання, засвоїв (засвоїла) рекомендовану основну літературу. Як правило, оцінка «добре» виставляється студентам, які засвідчили системні знання понять та принципів економічної теорії і здатні до їх самостійного поповнення та оновлення під час подальшої навчальної роботи і професійної діяльності. Одночасно вони допустили певні неточності, пропуски, помилки, які зумовили некоректність окремих результатів та висновків.

Оцінки «задовільно» заслуговує студент, який виявив знання основного навчального матеріалу в обсязі, потрібному для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією, частково впорався з виконанням передбачених програмою завдань, ознайомлений із частиною рекомендованої основної літератури. Зазвичай, оцінка «задовільно» виставляється студентам, які допустили суттєві помилки в усних відповідях та при виконанні завдань контрольних робіт, мали серйозні труднощі у спробах усунути ці помилки самостійно.

Оцінка «незадовільно» виставляється студентові, який виявив значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу, допустив грубі помилки у виконанні передбачених програмою завдань, незнайомий з основною літературою. Як правило, «незадовільна» оцінка виставляється студентам, у яких відсутні знання базових положень сучасної економічної теорії або їх недостатньо для продовження навчання чи початку професійної діяльності.